
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2010:9

Begravning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner som rör olika frågor i anslutning till begravning. Motion 2010:35 handlar om möjligheten och värdet av att begära utskrift av Skatteverkets släktutredningar, som en del av förberedelserna inför en begravningsgudstjänst. Gudstjänstutskottet delar motionärens synpunkt om det värdefulla i detta, men menar att det inte finns anledning att särskilt utreda och påtala det för församlingarna. Utskottet föreslår att motion 2010:35 avslås.

I motion 2010:57 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att vidta åtgärder för att öka församlingarnas benägenhet att förlägga begravningsgudstjänster till veckans alla dagar. Utskottet delar också denne motionärs bevekelsegrund för sitt förslag och betonar vikten av att det i församlingarna finns flexibilitet och lyhördhet för människors önskemål. Samtidigt konstaterar utskottet att detta är en pastoral fråga som ska lösas lokalt och föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2010:57.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:35 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:35 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:57.

Motionernas förslag

Motion 2010:35 av Ola Isacsson, Tillgång till släktutredning för huvudman i begravningsverksamheten

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att utreda behovet av att Svenska kyrkans församling, när begravning sker i Svenska kyrkans ordning, rutinmässigt begär utskrift av "Dödsfallsintyg och släktutredning" från begravningsverksamhetens huvudman.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att till församlingarna kommunicera de möjligheter, som redan finns, att begära släktutredning som en del i det etiska kring begravningsgudstjänst.

Motion 2010:57 av Bengt Inghammar, Begravningsgudstjänster på lördagar och söndagar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att vidta åtgärder för att på lämpliga sätt öka församlingarnas benägenhet och möjligheter att förlägga begravningsgudstjänster till veckans alla dagar.

Bakgrund

Begravningsverksamhet och begravningsgudstjänst

Svenska kyrkan är på statens uppdrag huvudman för begravningsverksamheten i hela landet utom Stockholms stad och Tranås kommun. Uppdraget innebär bland annat att ansvara för att tillhandahålla gravplats, gravsättning, kremering och lokal för begravningsceremoni.

Begravningsgudstjänsten däremot hör till församlingsverksamheten och är en viktig del i det pastorala arbetet. Den är ett av de tillfällen då kyrkans medarbetare möter flest kyrkotillhöriga. Av de cirka 90 000 begravningarna under 2009 genomfördes 83 procent enligt Svenska kyrkans ordning.

2006 utkom *Begravningen – ett brev från Svenska kyrkans biskopar*, där biskoparna påminner om kyrkans uppdrag och bland annat säger:

Det är församlingens ansvar att möta människor med omsorg, kärlek, respekt och tålmod. Här bereds plats för frågorna, tid för sorgen, hjälp och stöd till reflektion, trostolkning och livstydning. Genom att möta den sörjande och ta hela människan på allvar visar kyrkan på Guds närvaro.

Dödsfallsintyg och släktutredning

Under rubriken Vem är anhörig? skriver biskoparna:

Många människor lever idag i flera olika nära relationer, som prästen bör känna till vid begravningen. De "närmaste" och "anhöriga" är ibland grupper som inte är enkla att avgränsa. Inte alltid är dessa detsamma som "dödsboet", utan det behövs kännedom om till exempel partner, särbo, barn i tidigare äktenskap, styvbarn, sambons föräldrar, fadderbarn etc. för en god förberedelse inför begravningsgudstjänsten. Det är viktigt att i samarbete med begravningsbyrån söka få en fullständig och överskådlig bild för att kunna förstå något av den dödes livssituation och vara till så god tjänst som möjligt.

I motion 2010:35 redogör motionären för information angående möjligheten att ta del av dödsfallsintyg och släktutredning, som Skatteverket redovisar på sin hemsida www.skatteverket.se.

Begravningsgudstjänst veckans alla dagar

I motion 2010:57 föreslås att kyrkostyrelsen får i uppdrag att vidta åtgärder för att öka församlingarna benägenhet och möjligheter att förlägga begravningsgudstjänster till veckans alla dagar. De förslag som motionären skissar handlar dels om fördelning av personalresurserna i församlingen, dels om förändring av clearingbeloppen.

Såväl personalansvar som ansvar för begravningsverksamheten i församlingen ligger hos kyrkoherden. Biskoparna skriver i biskopsbrevet:

Kyrkorådet/kyrkonämnden avgör hur församlingen/samfälligheten skall vara organiserad och bestämmer vem som är chef över vilken verksamhet, men kyrkoherden har alltså det övergripande samordnings- och tillsynsansvaret även för begravningsverksamheten enligt kyrkoordningens bestämmelser.

Kammarkollegiet fastställer clearingtaxan enligt vilken ersättning utbetalas för de olika tjänsterna inom begravningsverksamheten (KAMFS 2008:7). Clearingbelopp för begravningsgudstjänsten fastställs av kyrkostyrelsen (SvKB 2009:10).

Den 1 oktober 2009 överlämnades betänkandet *Några begravningsfrågor* SOU 2009:79 till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth. Där föreslås bland annat att den längsta tillåtna tiden mellan dödsfall och begravning eller kremering ska förkortas från två månader till en månad. Kravet på att gravsättning eller kremering ska ske snarast möjligt finns samtidigt kvar.

Utredningen konstaterar att den genomsnittliga tiden mellan dödsfall och begravning har ökat och att orsaken till detta har att göra med såväl de anhörigas önskemål om dag för gudstjänsten som tillgången till viss präst och viss kyrka. Enligt en enkät från 1997, som presenteras i utredningen, genomfördes 37 procent av begravningarna på fredagar, 6 procent på lördagar och 1 procent på söndagar. Utredaren ger två huvudsakliga skäl för förslaget om förkortning av tiden mellan dödsfall och begravning:

Tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering ökar. Under den närmaste 10-årsperioden kommer dessutom antalet personer som avlider sannolikt att öka. Det finns en risk för att antalet bårhusplatser och platser i bisättningslokaler inte kommer att räcka till i framtiden. Om inga åtgärder vidtas för att förkorta tiderna mellan dödsfall och gravsättning eller kremering, kommer med all sannolikhet en utbyggnad av sådana platser att bli nödvändig med ökade kostnader som följd för såväl sjukvårdshuvudmän som huvudmän för begravningsverksamheten. En begravning utgör vidare ett viktigt steg för att anhöriga ska kunna komma vidare med sorgearbetet, något som också talar för att tiden från dödsfall till begravning inte bör vara för lång.

Utredaren skriver vidare:

Ett utökat samråd och samarbete mellan Svenska kyrkans församlingar, de kommuner som är huvudmän för begravningsverksamheten och landets begravningsbyråer i enlighet med vad som rekommenderas i biskopsbrevet om begravning från år 2006 kan förhoppningsvis bidra till en ordning som bättre stämmer överens med anhörigas önskemål samtidigt som det också kan bidra till att tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering förkortas. Enligt vår bedömning är detta en viktig fråga som Svenska kyrkans församlingar – såsom huvudmän för den övervägande delen av begravningsverksamheten i landet och anordnare av ca 80 procent av de begravningar som äger rum varje år – bör arbeta kontinuerligt med i syfte att kunna möta allmänhetens behov.

Utskottets överväganden

Dödsfallsintyg och släktutredning

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:35 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:35 punkt 2.

Gudstjänstutskottet delar motionärens syn på vikten av att inför en begravningsgudstjänst försöka få en så fullständig bild som möjligt av familjeförhållanden och andra viktiga relationer. Tillgången till släktutredning förenklar en stor del av detta. Det är angeläget att församlingarna informeras om och uppmuntras till att ta vara på den möjlighet som Skatteverket erbjuder.

Utskottet påpekar att begreppet anhörig många gånger omfattar människor som inte har något formellt familjeband till den avlidna. Den information som Skatteverket förmedlar omfattar dock endast juridiskt reglerade relationer.

I sammanhanget är det också angeläget att påpeka att all information om släkt- och vänskapsrelationer ska behandlas med varsamhet. Det bör också tydligt framgå att en ordning för att tjänstgörande präst ska ha tillgång till sådan information är rutin i församlingen, så att man inte får anledning att skilja ut särskilt komplicerade familjesituationer.

Det kan ibland vara mycket grannliga att påtala att det finns fler människor som borde inbjudas till en begravningsgudstjänst. Dock är det viktigt att prästen ser sitt ansvar att aktualisera frågan hos de anhöriga, om hon eller han fått sådan information.

Gudstjänstutskottet konstaterar att motionären visat på en möjlighet som alla församlingar bör ta vara på. Dock finns det inte anledning att särskilt utreda detta. Utskottet menar inte heller att det är kyrkostyrelsens ansvar att påtala detta för församlingarna. Men i utbildningar av präster och kyrkoherdar samt samlingar kring begravningsverksamheten bör detta ingå.

Gudstjänstutskottet föreslår att kyrkomötet avslår motion 2010:35 punkt 1 och 2.

Begravningsgudstjänster på lördagar och söndagar

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2010:57.

Gudstjänstutskottet menar att det finns anledning att till stora delar instämma i den motivering som motionären ger för sitt förslag. Det är viktigt att församlingarna visar öppenhet och tillgänglighet, inte minst i samband med begravningsgudstjänster. Utskottet vittnar om att det i många församlingar idag också firas begravningsgudstjänster på lördagar. Samtidigt är detta en fråga som måste lösas lokalt. Det kan finnas många faktorer att väga mot varandra.

Utskottet konstaterar vidare att lagförslaget om förkortning av den längsta tillåtna tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremation kan komma att påverka behovet av att erbjuda begravningar på lördagar och söndagar. I en tid när begravningsbyråer själva erbjuder sig att ordna begravningsceremonin enligt de anhörigas önskemål kan församlingens möjlighet till flexibilitet vara avgörande för om det blir en begravningsgudstjänst i Svenska kyrkans ordning eller inte. När bekantskapskretsen är stor och geografiskt utspridd kan det vara avgörande att kunna erbjuda en begravningsgudstjänst på lördag eller söndag.

I Norge och Danmark är det lagstadgat att gravsättning eller kremation ska ske senast åtta dagar efter dödsfallet. I muslimska och judiska traditioner handlar det om enstaka dagar. Det i Sverige förekommande problemet, att det kan gå lång tid innan en avliden blir begravd, väcker också andra viktiga frågor. Är en nära anhörigs bortgång inte viktigare än att begravningen får vänta tills det passar i allas almanackor? Finns det utrymme för människor idag att låta sorgen finnas och ta plats? I församlingens självavårdande uppdrag är en viktig dimension att hjälpa de anhöriga att ta till sig det som hänt, att sörja och att bearbeta.

Samtidigt som gudstjänstutskottet delar motionärens bevekelsegrund för sitt förslag konstaterar utskottet att detta är en pastoral fråga och inte ett ärende som kyrkomötet ska besluta om. Gudstjänstutskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2010:57.

Uppsala den 30 september 2010

G2010:9

På Gudstjänstutskottets vägnar

Alve Svensson, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Alve Svensson, ordförande, Timmy Leijen, Sofija Pedersen Videke, Johan Åkesson, Nanna Tranströmer, Johan Blix, Johan Lothigius, Ingegerd Flock Andersson, Anna-Sara Walldén, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacsson, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Johansson Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Olle Burell, Åke Andreasson, Gunilla Lindén, Katarina Ramnerö Ödestad, Svante Erlandsson, Astor Karlsson, Birgit Ahlström, Mikael Mogren, Torvald Johansson, Margareta Viklund, Gerd Gabrielsson och Bengt Inghammar.

Biskoparna Martin Lind och Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.